

Izbala vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 24. JULIJA (JULY 24), 1939
Subscription \$6.00 Yearly
STEV.—NUMBER 142
Cena lista je \$6.00
Entered as second-class matter January 16, 1935, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Jugoslavija pričela graditi trdnjave ob nemški meji!

Uradno pojasnilo je, da je bila gradnja trdnjav odredjena, ker hoče ostati Jugoslavija nevtralna v slučaju izbruha vojne med sosednimi državami. Slovenci v obmejnih krajih bojkotirajo nemške trgovce

Ljubljana, 22. jul. — Jugoslavija je pričela graditi trdnjave ob nemški meji, ker hoče ostati nevtralna v prihajočem konfliktu, pravijo vojaški krogi. Pet tisoč vagonov gradbenega materiala je bilo poslanih na tla, kjer bodo zgradili utrdbene barikade za topove in tanke. Militaristične avtoritete namenjajo, da obrambni program v nasprotju s prijateljskimi misli med Jugoslavijo in Nemčijo, ki so bili ponovno destruktrirani, ko je knez Pavle, slovenski regent, obiskal voditelja Hitlerja v juniju. Jugoslavija hoče ostati strogo nevtralna v slučaju izbruha vojne med sosednimi državami, pravijo ti krogi.

Jugoslavija in Bolgarija sta 22. julija podali skupno deklaracijo o svoji "neodvisnosti in nevtralnosti".

Med Slovenci, ki živijo v krajevih Italijo, Nemčijo in Osmanskem v severnem kotu Jugoslavije, je zavladalo veliko veselje, ko je bila naznanjena gradnja trdnjav. Med nemškimi vojniki in Slovenci se je razvil oster konflikt zaradi nacistične aktivnosti.

Slovenski nacionalisti so oblikovali voditelje nemške manjše tajne organizacije voharjev, ki so v agitaciji za Hitlerjevo intervencijo v Sloveniji. Med nekaj tedni je prišlo do spopadov med Slovenci in Nemci. Mariboru in drugih obmejnih krajih. Policija je bila poslana v akcijo, ko so Slovenci razbili na nemške trgovine in sovnanja voditeljev nacistične. Bojkotna akcija proti nemškim trgovcem se je pričela, ko Hitlerjev razobesil nacistično zastavo na mestni hiši v Ljubljani, Stajerska, na Hitlerjev rojstni dan.

Angleški minister

Prilazil žide

Osem Arabcev ubitih v izgreduh v Palestini

London, 22. jul. — Malcolm MacDonald, minister za kolonije, v teku ostre debate v parlamentu glede ustavitve priseljevanja židov v Palestino obdolžil voditelje židov zarote proti angleški vladi, ki skuša poravnati spor med židi in Arabci v Palestini. Dejal je, da židovska organizacija v Palestini financirala nelegalno imigracijo židov in tem izjava revolto Arabcev, ki hočejo ustaviti dotok židov.

MacDonald je dejal, da je bil poslan 80.000 židov prišlo v Palestino nelegalno od zadnje aprila. Angleška vlada ne bo dovolila vtihotapljanja židov, pač pa bo odločno nastopila proti tistim, ki kršijo naseljske zakone.

Jeruzalem, Palestina, 22. jul. — Osem Arabcev je bilo ubitih in dvajset ranjenih v novih izgreduh, ki so izbruhnili v južnih krajih Palestine. Angleške avtoritete so oklicale delno obzato stanje, da ustavijo izgrede.

Gruppa arabskih rebelev je ubila G. R. Goldnerja, protestantskega pastora iz Clevelanda, O., in njegovega očeta, pastora, ki je izpustila, da aranžirajo začetno odkupnino. Avtoritete zahtevajo \$5000 za odkupitev pastora.

Nemčija je za mir, pravijo naciji

Poljska mora pristati na Hitlerjeve zahteve

Berlin, 22. jul. — "Nemčija bo vztrajala pri svoji zahtevi glede vrnitve Gdanske in uverjena je, da bo to dosegla na mirnem način," je izjavil predstavnik nacistične vlade. "Prepričani smo, da vojne zaradi Gdanske ne bo, ker se problem lahko reši brez prelivanja krvi. Bilo bi nesmiselno, ako bi šle evropske države v vojno zaradi Gdanske, ki je nemško mesto. To dejstvo priznavajo tudi v Londonu in Parizu. Mi nečemo provocirati krize in dolžnost onih, ki podpirajo Poljsko v konfliktu z Nemčijo, je, da preprečijo poljske šoviniste, da so naše zahteve upravičene."

Predstavnik nacistične vlade in Hitlerjev tisk pa sta dala razumeti vsemu svetu, da bo Nemčija udarila po Poljski, če ne bo sprejela nemških zahtev. Poljska oborožena sila bo uničena v konfliktu z Nemčijo, ali pa se bo morala umakniti na rusko ozemlje. Poljska se ne bo mogla upirati nemški armadi. Ako Velika Britanija in Francija, ki sta obljubili pomoč Poljski, mislita, da lahko ustrahujeta Nemčijo, se grdo motita. Poljska je revna država in nima modernega orožja. To je odločilni faktor v vojni. Njene meje ob Vzhodni Prusiji niso zavarovane in vsled tega se ne bo mogla ustavljati premoči nemške oborožene sile.

Berlin, 22. jul. — Manevri nemške letalske sile se bodo pričeli v prvih dneh prihodnjega meseca v severozahodnem delu Nemčije, ob holandski meji. Tako se glasi naznanilo v uradnem glasilu nemške vlade.

Maršal Goering, letalski minister, je odredil omejitve civilnega letalskega prometa nad ozemljem, kjer se bodo vršili manevari. To se razteza od holandske meje do obrežja Severnega morja in dalje do reke Weser na severu ter do Kassela na jugu.

Tannenberg, Vzhodna Prusija, 22. jul. — "Mi nečemo vojne, a se je ne bojimo," je dejal general Walther von Brauchitsch, vrhovni poveljnik nemške oborožene sile, v svojem govoru pred 2500 vojaškimi kadeti. Ti so se zbrali v Tannenbergu, da proslavijo veliko nemško zmago nad Rusi v bitki, ki se je tu vršila v času svetovne vojne. Tu so Nemci postavili spomenik generalu Hindenburgu, ki je porazil Ruse, in vojakom, ki so padli v bitki. Brauchitsch je v svojem govoru svaril Poljsko pred izzivanjem mogočne Nemčije. Kadetom je dal geslo: "Pruska zemlja je nemška zemlja," zaeno pa jih je pozval, naj posvetijo svoja življenja voditelju Hitlerju in domovini.

Osem angleških letalcev se ubilo

London, 22. jul. — Tri letalske nesreče, ki so se pripetile večeraj v Angliji, so zahtevale življenja osmih vojaških letalcev. Od januarja pa doslej se je ubilo že 164 vojaških letalcev.

Angleško-poljski razgovori pretrgani

Načelnik poljske misije se vrnil v Varšavo

London, 22. jul. — Tukajšnji list Daily Mirror poroča, da bo Neville Henderson, angleški poslanik v Berlinu, konferiral s Hitlerjem z namenom, da ugotovi diktatorjeve pogoje za mir.

London, 22. jul. — Finančna pogajanja med Veliko Britanijo in Poljsko so bila ustavljena. Po mnenju diplomatskih krogov zastoj v pogajanjih ograža vso strukturo takozvanega mirovnega bloka, ki ga hoče zgraditi v Evropi Anglija in Francija.

Mnogi v Londonu smatrajo zastoj v pogajanjih glede angleškega posojila Poljski za dokaz, da Chamberlain še ni zavrgel svoje politike "pomirjenja" diktatorjev, čeprav je obljubil Varšavi pomoč v slučaju nacistične agresije. Anglija je pripravljena dati Poljski kredit v vsoti \$40.000.000, da bo lahko kupovala orožje in bojni material, toda stavlja je tako težke pogoje, da jih poljska finančna misija v Londonu ni mogla sprejeti.

Adam Koc, načelnik poljske misije, je po zastoju v pogajanjih odletel v Varšavo, da tam dobi nova navodila. Chamberlainova taktika je rodila nezupanje v poljskih krogih in bojazn, da namerava skleniti novo kupčijo s Hitlerjem na račun Poljske in drugih držav.

Gdansk, 22. jul. — Uradniki poljske carinske komisije so silno razkačeni, ker je Max Stein, nacistični carinski inšpektor ustrelil poljskega vojaka Vitolda Budziewicza. Naciji trdijo, da je inšpektor streljal, ko ga je nameraval poljski vojak napasti. Poljaki pa pravijo, da je Stein ubil Budziewicza, ko je stal na poljskem ozemlju.

Varšava, Poljska, 22. jul. — Nacistični umor poljskega vojaka pri Gdanku je povečal napetost med Poljsko in Nemčijo. Odrejena je bila preiskava incidenta in poljska vlada bo zahtevala zadoščanje od nacističnih avtoritet v Gdanku.

Vodja ameriških nacijev kaznovan

New York, 22. jul. — Fritz Kuhn, vodja Nemško-ameriške zveze, nacistične organizacije, je bil obsojen v plačitev denarne kazni, ker je preklinjal nekega policajca, ko ga je ta ustavil zaradi kršenja prometnih regulacij. Zaslišan je, pri katerem je Kuhn priznal krivdo, se je vrnil pred sodnikom L. O. Rietfordom. Policaj je pričal, da je bil Kuhn pijan.

Plačevanje brezposelnostne podpore

Chicago, 23. jul. — Prvi čeki na podlagi zakona brezposelnostnega zavarovanja, ki je stopil v veljavo 1. julija, bodo poslani osebam, ki so se registrirale in so upravičene do podpore, jutri. Tako je naznanil Martin P. Durkin, direktor državnega delavskega departamenta. Podpora bo znašala od \$7 do \$16 na teden. Durkin je dejal, da je 114.000 oseb vložilo aplikacije za podporo v prvih treh tednih tega meseca.

Zadnje vesti

GLACIER, WASH. — Velik snežen plaz s snežnika Baker je pokopal šest hribovlazcev.

MADRID. — Španski fašistični diktator Franco je začel s čistko v svojih vrstah; odsvolil je dva generala in dal je zapreti na stolice nižjih militaristov in civilistov.

LONDON. — Vse kaže, da je angleška vlada kapitulirala pred Japonsko, obenem pa Chamberlain spet poskuša "odkupiti" Hitlerja, to pot z velikim posojilom.

BELGRAD. — V Jugoslaviji je tako huda vročina, da je država na pošta upravnost omejila dostavljanje pošte na enkrat na dan, dokler vročina val ne odneha.

Klavniška unija apelira na Roosevelta

Kompanija se noče pogajati

Chicago, 22. jul. — Stališče unije klavniških delavcev (CIO) v ostri kontroverzi med njimi in Armour & Co. je bilo pojasnjeno Roosevelt v apelu, naj poseže v konflikt in prepreči stavko. John L. Lewis, predsednik CIO, je konferiral z Rooseveltom o situaciji, potem, ko je klavniška kompanija naznanila, da se ne bo pogajala z unijo glede sklenitve splošne pogodbe, ki naj bi krila vse delavce v njenih klavnicah.

Ceprav je unija zapretila s stavko, je Van A. Bittner, načelnik organizatoričnega odbora in Lewisov dolgoletni tovariš izjavil, da je njegova organizacija še vedno pripravljena konferirati z magnati. V konflikt se je vmešala unija Amalgamated Meat Cutters & Butcher Workers, včlanjena v Ameriški delavski federaciji. Ta trdi, da predstavlja večino delavcev v čikaški klavnici Armour & Co.

Unija CIO je bila po federalnem delavskem odboru priznana kot edina predstavnica delavcev v klavnicah Armour & Co. po volitvah, ki so se vršile v zadnjem oktobru. Družba je potem obvestila delavski odbor, da kljub volilnemu izidu dvomi, da unija CIO predstavlja večino delavcev.

Čikaška zveza katoliških strokovnih unionistov je sprejela resolucijo, v kateri poziva Armour & Co., naj se prične pogajati z unijo CIO v svrhu sklenitve pogodbe in s tem odvrne pretečo stavko. Predsednik te organizacije je Harry C. Read.

FEDERALNI URADNIKI IZLOČENI IZ POLITIKE

Zmaga republikansko-demokratske koalicije

PREISKAVA DELAVSKEGA ODBORA

Washington, D. C., 22. jul. — Nižja kongresna zbornica je po ostri debati sprejela zakonski načrt, ki prepoveduje federalnim uradnikom vsako aktivnost v politiki. Koalicija republikancev in demokratev je zmagala, ko je bil načrt sprejet z 242 proti 133 glasovom.

Osnutek so pobijali voditelji demokratske stranke. Argumentirali so, da bo omajal strankino organizacijo, toda nalleteli so na gluha ušesa. Njih predlog, da se načrt vrne odseku, je bil poražen. Osnutek je bil že prej sprejet v senatu in zdaj bo poslan predsedniku Rooseveltu v podpis.

Sprejetje načrta bo imelo dalekosežne politične posledice. Na demokratsko konvencijo ne bodo prišli federalni uradniki, ki običajno sledijo diktatoru administracije. Roosevelt ne bo mogel ponovno kandidirati za predsednika in ne izbrati naslednika. Federalni pravdniki, poštarji, maršali in drugi uradniki ne bodo mogli sodelovati v volilnih kampanjah.

Washington, D. C., 22. jul. — Nižja kongresna zbornica je sprejela resolucijo glede preiskave federalnega delavskega odbora, v čigar področje spada izvajanje Wagnerjevega zakona. V smislu resolucije, ki je bila sprejeta z 252 proti 135 glasovom, bo vodil preiskavo kongresni odbor petih članov.

Resolucija ne bo predložena predsedniku Rooseveltu v odobritev; stopila je takoj v veljavo. William B. Bankhead, predsednik kongresne zbornice, je po sprejetju resolucije naznanil, da bo imenoval kongresnika H. W. Smitha, demokrate iz Virginije, za načelnika preiskovalnega odbora.

Preiskava ima ugotoviti, ali je bil delavski odbor pravičen v svojih razsodbah in tolnačenju Wagnerjevega zakona, ali pa je bil pristranski v prilog unijam ADF. Voditelji ADF mu to očitajo in pritiskejo na kongres za revizijo Wagnerjevega zakona.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete so obiskali: 19. julija Irene A. Rovani, Anna Rovani, Steve Božiček, Mary Selak in Dorothy Selak iz Girarda, O.; 21. julija John Česnik s sinom Albertom in hčerjo Antoinetto iz Clevelanda, O., v spremstvu Agnes Mejasch-Heidenreich iz Chicaga ter Mary in Elsie Kavjicic (Kavčič) iz Viradena, Ill.

Smrtna nesreča dečka

De Pue, Ill. — Pred nekaj dnevi se je tu pripetila kolizija zasebnega avta z avtotrukom in pet mladih fantov je bilo ubitih. Med njimi je bil tudi John Kos, star 15 let in član mladinskega oddelka SNPJ pri društvu 59. Druge podrobnosti še niso znane.

Še ena avtna nesreča

La Salle, Ill. — Pred nekaj dnevi je avto povozil rojaka Johna Bučarja. Poškodovan je bil tako težko, da so ga odpeljali v bolnišnico.

Clevelandske novice

Cleveland. — Dne 18. t. m. se je ustrelila Ana Longer, žena slovenskega policaja A. Longerja. Bila je že nekaj mesecev zmešana in mož je pred njo skrbno skrival svoje službeno orožje, toda omenjenega dne zvečer mu je le izmaknila revolver in si z njim končala življenje. Poleg moža zapuščala še mater, dva brata in sestro Mary Hočevar, ki je gl. odbornica KSKJ. — Dr. Pavel Brežnik, profesor in pisatelj iz starega kraja, ki je obiskal razstavo v New Yorku in potem še Cleveland, je 19. julija zvečer v S. N. D. predaval o razvoju slovenske literature ob zelo dobri udeležbi. Med drugim je povedal, da je v 300 letih od Trubarja do razpada Avstrije izšlo okrog 8000 slovenskih knjig, toda v zadnjih dvajsetih letih, kar obstoji Jugoslavija, je pa izšlo 12.000 slovenskih knjig. — V toriški COC v Binghamu, Utah, je umrl na posledicah operacije na slepiču 23-letni John Badovinec iz Clevelanda. Tu zapuščala očeta, brata in sestro.

Še o nagli smrti rojaka v Minnesoti

Ely, Minn. — John Stublar, o katerem smo že poročali, da mu je zadnji teden pri delu v jami prišlo slabo in ko se je težavo privlekel domov, se je zgrudil mrtev, je bil star 50 let in rojen v Suhorju pri Metliki v Beli Krajini. V Ameriki je bil 28 let in tu zapuščala žena, dve hčeri in sestro, omoženo Geršič, v starem kraju pa drugo sestro. Bil je član društva 268 SNPJ.

Nov grob v Illinoisu

Hines, Ill. — V tukajšnji vojaški bolnišnici za trajno pohabljenе vojske iz svetovne vojne je pred dnevi umrl Jože Gornik, star 50 let in donma iz Grahovega pri Cerklju, po domače Tihov Jože. V Ameriki je prišel pred 30 leti in pred vojno je bival v Nilesu, O. Pokopan je bil z vojaškimi častmi. V Kanadi zapuščala brata.

Dom KSKJ slovesno odprl

Joliet. — V nedeljo, dne 23. julija, so slovesno odprli novi dom KSKJ ob navzočnosti tisočerih članov te jednote iz Joliet in drugih krajev Amerike. Novo poslopje je lepa stavba z dvema nadstropjema in basementom. Obenem se je vršila slavnost petinštiridesetletnice KSKJ in ob tej priliki je zadnja številka Glasila KSKJ imela slavnostno prilogo na boljšem papirju in s slikami ustanoviteljev in današnjih odbornikov.

Mars v cvstju in zelenju!

Bloemfontein, Južna Afrika, 22. jul. — Earl C. Slipher, ameriški astronom, je dejal, da je dobil dokaze o rastlinskem življenju na planetu Marsu. Ta

RUSIJA ZAHTEVA NOVE KONCESIJE OD ANGLIJE

Stavila je visoko ceno za sklenitev pakta

KAPITULACIJA PRED STALINOM

Paris, 22. jul. — Zdej, ko je postalo jasno, da Francija in Velika Britanija ne bosta dobili pomoči v orožju in bojnem materialu iz Amerike, če se bosta zapletli v vojno z nacistično Nemčijo in fašistično Italijo, ko je ameriški kongres odbil Rooseveltov apel glede revizije nevtralnostnega zakona, se bodo morali v Parizu in Londonu odločiti za nadaljnje koncesije sovjetski Rusiji. Slednja zahteva velike koncesije kot ceno za sklenitev militarističnega in obrambnega pakta z Veliko Britanijo in Francijo. Ako bosta pristali na zahteve, tedaj bo to kapitulacija pred Stalinom.

Po vesteh, ki prihajajo iz zanesljivih virov, je Francija pričela pritiskati na Veliko Britanijo, naj sprejme ruške pogoje. V Parizu prevladuje mnenje, da se bo Anglija uklonila. V Londonu so silno poparjeni, ker pogajanja z Rusijo glede sklenitve pakta, ki trajajo že več mesecev, niso prinesla nobenega rezultata.

V Parizu in Londonu zdaj študirajo nove ruske predloge. Ti vključujejo nadaljnje zahteve, predvsem pa garancijo neodvisnosti baltičkim državam. Francozi pravijo, da bi dala taka garancija Stalinu priliko, da pahne Evropo v vojno. Ako bi katerakoli baltička država dobila reakcionarno vlado, bi to v Moskvi smatrali za indirektno agresijo in Rusija bi se lahko vmešala v notranje zadeve teh držav. Anglija in Francija bi morali prisločiti na pomoč Rusiji, če bi sovjetsko vmešavanje izvalo protinapad s strani nacistične Nemčije.

Doslej Anglija in Francija nista hoteli pristati na ruske zahteve in prevzeti tako nevarnih obligacij. Kako dolgo se bosta upirali, je še predmet ugibanja. Obe se zavedata, da ne moreta pričakovati pomoči s strani Amerike. Ako bosta hoteli odvrniti vojno, bosta morali pristati na vse, kar Stalin zahteva, drugače vojaške zveze z Rusijo ne bo.

Rusija priznala pogajanja z Nemčijo

Nacistična trgovinska misija v Moskvi

Moskva, 22. jul. — Da so v teku pogajanja glede sklenitve trgovinske pogodbe med sovjetsko Rusijo in nacistično Nemčijo, je sovjetska vlada večeraj uradno priznala. Nemški misijci, ki vodijo pogajanja, načeljuje predstavnik nemškega ekonomskega ministra.

Ta predstavnik je prišel v Moskvo v januarju, kjer se je sestel z reprezentanti sovjetske vlade. Kmalu potem je bil pozvan, naj se vrne v Berlin. Uradni nemški krogi so takrat izjavili, da so bila pogajanja pretrgana iz političnih razlogov.

Kratko uradno naznanilo je bilo prvo avtentično priznanje s strani sovjetske vlade, da so bila pogajanja glede sklenitve trgovinske pogodbe z Nemčijo obnovljena.

planet je zdaj bližje zemlji nego je bil kdaj prej od l. 1924. Slipher poroča, da je fotografiral temno točko na Marsu in barvah s posebnim aparatom in slika dokazuje, da je točka pokrita z novim zelenjem.

Arretacija stavkujočega časnikarja pred uradom Hearstovega lista v Chicagu.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
CLASNO IN LARVINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Headquarters: 250 Broadway (between Chinatown) in New York
\$2.00 a year, \$1.00 a half year, \$1.50 a quarter year; in Canada
\$2.50 a year, \$1.25 a half year, \$1.75 a quarter year; in Europe
\$3.00 a year, \$1.50 a half year, \$2.00 a quarter year.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, \$1.00 a half year, \$1.50 a quarter year;
foreign countries \$3.00 per year.

Consent to publish in Prosveta—Manuscript of communications
should be sent to the Editor, Prosveta, 250 Broadway, New York.
Manuscripts should be typed on one side of the paper, double
spaced, with margins of one inch. Authors are asked to send
originals and two copies. Manuscripts are not returned unless
author sends return postage. Manuscripts are not returned unless
author sends return postage. Manuscripts are not returned unless
author sends return postage.

Member of the Federated Press

Glasovi iz naselbin

Vprašanje in odgovor

Cleveland.—Vprašanje je bilo, kaj je z dopisnikom iz metropole in z njegovimi poročili? Je li na štrajku, ali so mu v Chicagu zaprli koke radi neprestnih nadlegovanj po metropolskih in Naprejevih kibicirjih?

Da sem zvezdogled, kakor je Adolf Hitler, bi pogledal na zvezde, kdaj kažejo meni v prid, da naj napišem za Prosveto dopis. Je pa moja napaka, da se ne razumem na zvezde, ne na lono in njeni trkanje. Radi tega sem prišel v tem letu, da si ne končano, že dvakrat v velika naspotja za dvema različnima grupama. Prva je bila od "najsvetejšega", dočim je druga podobna "Irish stew" ali primorski "maneštri", ker ni ne napredna, da si imenuje, niti demokratična, po domače v Ameriki rečeno "troublemakerska", ker hoče kazati na drugega, da je oni to, kar grupa sama dela. In tako ga tudi nekateri lomijo, potem pa kriče: Ti si ga polomil!

Kaj je sedaj na dnevnem redu na Waterloo cesti v Collinwoodu? Obiranje onega, ki je objavil resnico, katero so čitali povsod, kjer ima Prosveta naročnike. Tukaj je ukaz, da bi tega ne smel. Pravijo: "Kaj jih briga v Californiji, Washingtonu, Montani, Minnesoti in drugod, kaj mi tukaj delamo?" Na drugi strani boste pa od istih ljudi čitali dopise za kakšno priredbo, zahvalo posameznikom in drugo šaro. Toda o neumnostih ne smete slišati, ki se dogajajo pri nas. No, to pa to, to pa je izborna čtivo, ki ga je poslal drugi kibicir, da vas seznanj s tem, kar nekateri žele.

Na zadnji seji društva 53 SNPJ je prinesel nekdo že tretjič — zdaj dvakrat zaporedoma, enkrat pa pred letom — protest proti dopisom Franka Barbiča, češ da so škodljivi. Nikjer ni omenjeno, kakšno škodo so napravili in komu. Edini vzrok je navedel, da je on pustil Prosveto, dočim je naročnik Napreja. Navajal je tudi to, da mu urednik noče priobčiti, oziroma da je spremenil vsebino nekega dopisa, ki so mu ga priobčili.

Čitateljem moram povedati, da se nič ne čudim uredniku, ako mu ne priobči, kar se priobčiti ne sme. Ta član mene obdoljuje dejanja, toda ne pove vzroka. Bili so ravno ti ljudje, ki so pošiljali protestna pisma proti meni. Toda upravnik Philip Godina je na seji glavnega odbora povedal, da Prosveta ni izgubila naročnikov radi mene. On že ve. Lahko veste, kam merijo puščice, katere pittsburska grupa meri name.

In kaj so temu človeku svetovali? Naj vzame svoj protest nazaj, nekdo pa, naj ga vrže v koš. Drugi mu je svetoval, naj ga pošlje uredniku in če ga ne priobči, naj-se pritoži pri društvu. Toda kako mu jih bo priobčil, če niso za javnost? Saj tudi mojih ni, da si bili za javnost. In vendar se nisem pritožil pri društvu, ker vem kaj se sme in kaj ne.

Tako je torej z našim kibiciranjem. Enkrat sem že mislil, da bom vse moje kibiciranje izročil Keržetu v New Yorku, če bo on

prejemal za svoje kibiciranje kakšen bakšiš. Jaz dobivam za svoje kibiciranje po buči in še svojo službo bi bil skoro izgubil. Toda takrat ni bilo protestov od naprejevcev, bila pa je skrivna želja nekaterih hlinjevcv. Potem sem pa zopet dejal: Ne se, fant! Je še veliko članov, ki te potrebujejo, kakor ti potrebuješ nje. In tako boste še slišali o doživljajih iz naše metropole, ker sem še tukaj.

Nisem se še ubil, kakor je na zadnji društveni seji rekel neki član. Dejal je, da ni za cenzuro, toda Barbič je se sam ubil. Po njegovem mnenju sem mrtev, in sedaj naj urednika nič ne skrbi, da bo dotičnik odgovarjal mrtvem dopisniku. Jaz sem mrtev in kaj mi morejo? To vam pišem z "onega" sveta in sem siguran, da ne bo cenzure čez mojo dušo, ker vam pošiljam ta dopis iz nebeskega kraljestva.

Čudne stvari se dogajajo pri nas, ali ne? In radi tega toliko poročil iz metropole. Od drugod ni takih poročil, pravijo. Res jih ni, ker se take stvari ne dogajajo, ali pa ni kibicirjev, ki bi poročali. Kaj pa bi bil list brez poročil? Prazna slama, ali bi pa čitali, kaj se je dogajalo pred 40, 30, 20 ali 10 leti. To pa čitate-lja ne zanima. Njega zanima, kaj je sedaj. Če sem bil lačen pred 30 leti, me sedaj ne briga. Briga me pa, da ne bom lačen sedaj. To je važno.

Ker sem zadnjič omenil radi posojila neki livarni s strani neke jednote in banke, moram sedaj čitateljem povedati tudi to, da so pri naši tukajšnji Euclid Foundry, ki je slovensko podjetje, enkrat vprašali za posojilo tudi finančne odbornike SNPJ, toda bili so toliko previdni, da so odklonili. To je bilo še pred sedanjim gospodarskim odsekom. In povedano mi je bilo, da je ravno isti vprašal za posojilo Euclid Foundry kakor za zadnje, ki je bilo odobreno. Torej Bog blagoslovi one, ki so z verno vero. Jaz sem pa grešni kozel, ker nočem verovati zavajalcem. Povedal bi lahko še veliko, toda bom še drugič, ker se mi zdi, da bo treba.

Frank Barbič, 53.

O slovenskih dnevarjih

Johnstown, Pa.—Čital sem dopis br. Zornika v Prosveti, v katerem poroča o "slovenskem dnevu", ki se je vršil 8. julija v Pittsburgu, ter njegova priporočila glede tega v bodoče.

Poznam Zornika že 30 let in mi je znano, da se on včasih navduši za stvari, ki so v naspotju s socialističnimi nazori, za katere agitira, od kar ga poznam. Tako se je na primer navdušil, skoraj bi rekel preveč, za svetovno vojno, ko je Amerika stopila vanjo. Za to navdušenje je bil plačan s tem, da njegovo rojstni kraj pripada po vojni pod Italijo.

Ko smo pred šestimi leti in pol dobili v Beli hiši novo vlado, se je Zornik navduševal za demokrate, kar sicer ni nič slabega, toda navdušil se je zanje toliko, da je bolj hvalil demokrate kot socialiste in mnogo, mnogo pričakoval od njih. Ko

Slika kaže aretacijo člana unije po bitki med policijo in stavkujočimi reifnami delavci v Minneapolisu, Minn.

je bil v Johnstownu na agitaciji za Prosveto in Proletarca, sem šel z njim okrog rojakov, poslušal njegovo hvalo demokratov in si mislil, da Tone to dela zato, da bi ljudem bolj ustrigel in imel bolj uspeh pri naročnikih. Ko je nato še meni resno pripovedoval, da bomo pod demokracijo živeli ko v "ta malih nebesih", se nisem mogel vzdržati in povedal sem mu, ako sam veruje vse to, kar pripoveduje, naj se nikar ne muči po naselbinah za naročnike. Gre naj lepo domov in počiva, kajti njegovo delo za socializem je nepotrebno, saj nam bodo itak demokrate dali vse, še celo več kot obljubujejo socialisti.

Tone ima to lepo navado, da ne zameri tako hitro, zato sva kljub najinim argumentom ostala prijatelja. Danes lahko vidi, kdo je bil v pravem. Toda kljub temu, da ga je izid svetovne vojne razočaral in da sedaj lahko vidi, da so ga demokrate prevarali, se Zornik udaja novim iluzijam, novim prevaram.

Ta prevara je "slovenski dan", za katerega se ogreva, da si kot socialist ne smel pričakovati nobene koristi za zavodne delavce. Kaj naj naprednim delavcem koristijo govori rev. Kebeča, M. Spolarja, Dečmana, Zupančiča itd? Strinjam se z dopisom sestre Fradel, kar je v njem pisala o slovenskem dnevu. Gotovo ga je čital tudi Zornik. Priporočam mu, naj tisto dobro premisli in če ima glavo na pravem mestu, ji bo pritril.

Velika večina našega naprednega delavstva spada k SNPJ, zato za nas popolnoma zadostuje dan SNPJ. Imamo tudi priredbe federacij SNPJ in drugih podpornih organizacij, katerih imamo v Pennsilvaniji veliko. In kdor se udeležuje vseh teh priredb, je več kot dovolj za vsakega, kajti hoditi na priredbe društev, federacij, dneve SNPJ itd. stane denarja.

Glede govornikov piše Zornik: "Za prihodnji slovenski dan naj se povabi take moze, ki dobro razumejo ekonomska vprašanja te dežele in ki imajo tudi pogum povedati rojakom prave vzroke brezdelja in mizerije." To se glasi kot da bi naših društvenih in federacijskih priredbah se ne imeli za govornike takih mož. V okolici Pittsburga-Johnstowna smo na priredbah SNPJ že imeli sledeče govornike: Frank Zaitza, Joška Ovna, Philipa Godina, Freda Vidra, Donalda Lotricha, Vincenta Cankarja, Matta Petrovicha in druge. Vsi omenjeni so

dobri govorniki in, se ne boje povedati pravega vzroka ljudske mizerije. Škoda čé, da teh govornikov veliko udeležencev teh prireditev noče poslušati, ampak se raje zabavajo na druge načine. To bo lahko potrdil tudi Zornik, saj je preteklo komaj par let, ko se je v Prosveti pritožil, da so se na pikniku v Libruryju ljudje raje zabavali kakor bi poslušali govornike.

Kaj naj pomeni to, ko piše Zornik: "Časi se spreminjajo in marsikdo bo moral pozabiti na prošlost in se seznaniti z novimi idejami za boljši korak k združenju delavskih mas?" Ali misli Zornik tiste "nove ideje", katere trobi komunistični list Naprej, ki je naslednik Bartulovičeve Delavske Slovenije? Ali on verjame v združenje delavskih mas na način kot to dela "trojica" v Pittsburgu z načelnikom M. Spolarjem, namreč lagati in obrekovati tiste, ki uče resnico in hočejo pomagati delavstvu s tem, da jih svare pred zavajalci? Če je tako in znamenja so, da je tako, potem prerokujem Tonetu, da ga bo od omenjene družine močno glava bolela.

Zornik poroča, da so na slovenskem dnevu telete "puščice" na urednika Prosvete Molka ter pomočnika Gardna, češ da igrata vlogo Hitlerja, da sta delavska zavajalca itd. Radi previdnosti so te puščice telete to pot iz naučenih in nahujkanjih komunističnih agentov, ki so se pomešali med množico. Ako se bodo slovenski dnevi ponavljali, kar je želja Zornika, se bodo puščice sčasoma zanesle tudi na govorniški oder, kar je prav za prav resničen namen začetnikov "slovenskega dneva". Saj ni treba posebne modrosti, da se lahko razume, da fantje pri Napreju, kjer se je ta ideja rodila, dobro vedo, da komunizem, katerega zastopajo, ni privlačen med ljudstvom. Zato iščejo prilike, da se skrijejo pod kakšnim drugim imenom. Ena teh krink, ki jih rabijo za svoje umazano delo, naj bi bil "slovenski dan".

Slovinci, bodite pozorni, posebno pa še člani SNPJ.

John Langerholc, 82.

Vesela novica

Peoria, Ill.—Dne 16. julija je naše društvo 489 SNPJ priredilo zabavo našemu mlademu paru, in sicer naši tancinji Annie Metelko, sedaj omožena Pederson, in njenemu možu. Ona je tukaj rojena. Upamo, da tudi on postane član našega društva, poleg svoje zale ženice. Pridi v našo sredo, ker te zelo pričakujemo.

Frank Franko.

Padanje števila rojstev na Japonskem

Tokio, 20. jul. — Ker ima Japonska armada milijon mož na Kitajskem, med katerimi oženjeni tvorijo 66 odstotkov, je bilo preteklo leto rojenih 304,319 manj otrok na Japonskem nego l. 1937. Porast japonskega prebivalstva znaša milijon na leto, preteklo leto pa je padel na 668,516.

Mrlič pri telefonu

Lepega jutra bere Brglez v časopisu svoje mrtvaško oznanilo. Kurja polt ga oblije in brž pokliče svojega prijatelja: "Halo! Miha, ali si bral moje mrtvaško oznanilo?" "Da," zajecija Miha, "odkod pa govoriš?"

Znak današnje konfuzije

Bivši aktiven član SNPJ, ki je pred dolgimi leti odšel v stari kraj in je bil tamkaj ves čas naročnik Prosvete, nam je zadnje dni pisal, naj mu ustavimo Prosveto, ker se boji, da bi mu škodila. Takole je zapisal: "Prosveta je vedno bolj komunistična..." Ta rojak biva na meji Jugoslavije in Korokoče.

Za smeh in jok! Pri Hitlerjevih je vse, kar je proti njim, komunistično — pri Stalinovih pristaših je pa vse, kar je proti Stalinu, v Hitlerjevi službi!

Le oni, ki se dobro zavedajo, da je Prosveta iskreno in iz principa proti vsem diktatorjem, pa naj bodo fašistični, nacijski ali boljševiški, le oni vedo, kakšne kozle streljajo nasprotniki Prosvete na vseh straneh.

Dokler se tega zaveda lepo številno naših somišljenikov, članov SNPJ, ne bo Prosveta odnehala od svojega demokratskega stališča. Vsi oni, ki se tega zavedajo in razumejo naše stališče, so varni pred konfuzijo, katere danes preplavlja vse tako zvali civilizirani svet. Verjemite nam, bratje in sestre, da današnje konfuzije bo prej ali slej konec — in takrat pride vaše zadoščenje.

Katoliški list poje slavo nacijski propagandi

V starem kraju izhaja mesečnik Izseljenski vestnik, ki pravi, da je glasilo Rafaelove družbe in izseljenske zbornice v Ljubljani. Listič, družba in zbornica so podjetja, ki so pod vodstvom znanega patra Kazimira, kateri je svoje čase rogovilili po Ameriki, danes pa nadaljuje svoj ameriški "raket" v starem kraju.

V 7. št. t. l. ima ta listič daljši članek, ki je od začetka do konca prirčen slavospevu organizaciji nemške nacijske propagande v tujemzemstvu. Avtor članka je Viktor Plestenjak, kdorkoli že je. Pod naslovom "Tako dela narod, ki se sebe zaveda," piše Plestenjak o Hitlerjevi propagandni mašini v Stuttgartu za Nemce v inozemstvu med drugim tudi tole:

"Pustimo vstran vse pomisleke in predsodke ter bodimo pravični! To (nacijska propaganda, op. ur. Prosvete) je delo, gigantsko, smotreno delo, do katerega mora vsakdo, ki mu gre za resnico in stvarnost, občutiti le spoštljivo priznanje in občudovanje. Zakaj to delo, čeprav tako raznovrstno in razdeljeno na toliko področij, ki pa se med seboj dopolnjujejo v čudovito harmonično celoto, upravlja eno samo neomajno hotenje, ena sama trdna volja: doseči naporu vseh sil dokončni namen, da se ohrani in narodni skupnosti, v živi povezanosti z matice-domovino vsak najmanjši drobec nemškega življenja, pa bilo da se nahaja v najbolj skritem kotičku zemeljske oble."

Hitler bo lahko (ali je že) rekel: "Sehr gut!" temu spoštljivemu poklonu in Ljubljane — ne od Nemcev, temveč katoliških Slovencev! — svoji mašini propagande v Stuttgartu. Da je ta mašina do mozga precizna, je res; tako je precizna, da si na primer v Združenih državah prisvaja nemške potomce iz pete generacije, ki so danes stoodstotni Američani, ki nimajo nobenega pojma o Nemčiji in ne znajo ne ene besedice nemški. Na ta način stuttgartska mašina, ki vrši "gigantsko, smotreno delo, do katerega mora vsakdo, ki mu gre za resnico in stvarnost, občutiti le spoštljivo priznanje in spoštovanje" — hladnokrvno računa, da je v Ameriki 30 milijonov Nemcev, ki so sicer lahko zvesti do svoje krušne države, toda morajo se zavedati svoje matice-domovine Velike Nemelje!

Člankar v tem spoštljivem tonu nadaljuje svoj dolgozeven opis Hitlerjeve propagandne mašine, katero spoštljivo imenuje "velik in ponosen zavod." Načrta, kaj vse imajo v tem "zavodu", kako so natančni in pridni pri svojem delu in kako vodijo radijsko poročevalsko službo po vseh delih sveta s tiskovnim oddelkom vred, to je za razpošiljanje nacijskih tiskovin ne samo v nemškem, marveč tudi v o smih drugih jezikih. Niti enkrat ni besede "propaganda" v tem članku, čeprav pisec dobro ve, da vse ono ni drugega kot hujskaška politična propaganda proti demokraciji pod različnimi lažljivimi pretevezami. In pisec pravi: (Dalje v zadnji koloni.)

Skupina piketov, članov unije Compressed Air Workers, pred lahtom Eastview v okraju Westchester, New York, in policajev, ki strazijo laht.

Newyorška razstava

Ivan Molek

Podoba industrijskega napredka v Rusiji podlaga primerjave današnjega položaja onim pred revolucijo je impresivna vzlic ta da pokaže le po stran prisilne industrializacije, grdo stran pa docela izpusti.

Najsmesnejša v sovjetskem paviljonu je Staljnova osebna reklama. Staljnova slika gleda iz vseh kotov in kotičkov, celo na niklfi in otroških igračah se sčepri. Staljn pozdravlja že od daleč, ko se bližaj posloj zagleda njegov velikanski profil, vklens naramor, na levi strani paviljona, spodaj je vklesano: "For the USSR Socialism is something already achieved and von—Stalin," je seveda bluf. Na desni je pa Leninov pr in spodaj tekst: "The Russian Revolution in its final result lead to the victory of Socialism—Lenin"—kar je v protislovju s Staljnim citatom! Dočim Stalin pravi, da je cializem v Rusiji že dosežen in izvojevan, ni Lenin, da ruska revolucija mora v svo dokončnem rezultatu voditi do zmage socializma. Kje pa je dokončni rezultat?

Razstavljeno malikovanje diktatorjevi ni samo smešno, temveč tudi "silly".

Najzlostnejši pogled na vsej razstavi češki paviljon. Prvotni paviljon Čehoslova je, dokler je še eksistirala, je bil namer zraven jugoslovanskega. To poslopje je nedodelano in zaprto, ampak ameriški Čeh po katastrofi svoje stare domovine financ in postavili drugo stavbo poleg ruskega paviljona. Ta skromna stavba ima na vrhu čelja napis: "After the tempest of wrath passed the rule of thy country will return thee, o Czech People—Comenius."

Cim stopiš skozi vrata, te opozori nasegi napis, ki takole vzpodbuja: "Czechoslovak hands built their World of Yesterday, created a wealth in exports that won the praise of friendship of all the nations. Though the shadows of darkness envelop their World of Today does the indomitable courage of Czech hearts prevail... Into the World Tomorrow the hard-working hands of Czechoslovakia stretch forth confident of rebirth Freedom and Liberty..."

Ameriški Čehi so razstavili nekaj sadov njih tukajšnjih kulturnih udeležstovanj, s rimi izpričujejo, da so že stari Ameriki Prvi češki list v Ameriki — "Slovan American" — je začel izhajati leta 1865 v Racine, Wis. Samo v New Yorku je okrog 25,000 hov. V češkem paviljonu je tudi restavracija, v kateri se je moja družba odpočila in očala.

Radovednost me je gnala tudi v turški viljon. Majhna reč, ampak zanimiva. Tur republika poudarja svojo modernost. Mogoč kip moža v liku slavnega Ataturka, drle zavozljano vrvi, je simbol nove Turčije. V viljonu je tudi bazar, v katerem ljubka dekleta prodajajo cigarete iz pristnega turškega tobaka. Videli smo tamkaj tudi steklo turškega "raki" (žganje), ki ga je Ataturko rad pil. (Belokrajinska beseda "rakija" žganje je turškega izvora.)

Med vsemi tujezemskimi paviljoni se švedski najbolj dopadel. Ne po kakšnem gastvu ali razkošju, katerega nima, pač po svoji mehkokopli domačnosti in demokratičnosti. Tamkaj se počutiš kakor doma, se lahko zlekneš po mili volji in uživaš v svežosti, ki ti nepopisno tekne. Nobene prioritete ni tam. Švedski paviljon je v obliki švedskega podezelskega semnja, straneh so stojnice s švedskimi zadrinjenimi delki, na sredji je pa "trg" z vodnjakom, ki ga obkroža veliko številno zlekjenih plat stolov za obiskovalce, da lahko komodno vajo. Vsi predmeti in teksti poudarjajo operativnost, gospodarsko demokracijo in gram antidepresije ter socialnega napredka.

Mussolini je hotel s svojim paviljonom dati mogočen vtis na Američane, pa ga je zunaj opremil z velikim vodopadom, toda direktna fašistična propaganda je preveč na. Reklama, s katero vabijo turiste v Italijo. (Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 24. julija 1919)

Domače vesti. Vodstvo JRZ je aral jugoslovanski dan tudi v Clevelandu.

Delavske vesti. Čikaški klavniški delavci zaključili stavko, katere jim ni prazno zmage.

Iz inozemstva. Jugoslavija in Nemška strija sta določili plebiscit za korokoško ce. Srbske črte morajo izprazniti Celovec plebiscitom.

Sovjetska Rusija. Fronta carističnega rala Denikina v južni Rusiji je bila razprta v treh krajih in boljševiki so ujeli 30.000 vojakov.

(Dalje iz prve kolone.)

da mu gre za resnico in stvarnost... resnica, uboga stvarnost!

Lahko kdo poreče, čemu se oziroma skuren listič, ki je najbrže brez pomena so javnost. Deloma je to res, ampak fašistična propaganda povsod sprva prihaja na skurnih, stranskih in skritih stenah: množična je ta propaganda na vseh koncih in kotih zato pa toliko bolj nevarna.

ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

Med posvetovanjem se je Francis globoko zamislil. Hudo mu je bilo in srce se mu je krčilo pri misli, da se Leoncie tako zavzema za drugega. To pomeni, da ji je Henryjeva usoda zelo pri srcu. Francis se je dobro spominjal prizora na dvorišču jetnišnice. Ko so razvezali njemu roke in noge in ko je bil aretirani Henry, se je vrgla Leoncie slednjemu v naročje in ta prizor je zadel Francis kakor nož v srce. Henry je stisnil njeno roko, da se prepriča, da je njegov zaročni prstan zopet na svojem mestu. In Francis je videl, kako sta se Henry in Leoncie v slovo strastno poljubila.

— No, torej? — je vzdihnil Francis. Storiš je vse, kar je bilo v njegovih močeh. Ko so Henryja aretirali in odpeljali v ječo, je Leoncie odkrito izjavil, da mladenič, ki ga ona res ljubi, ni Francis, temveč Henry in da si boljše sploh ni mogla izbrati.

Toda spomin na to ga ni prav nič potolažil. Tudi zavest, da je ravnal prav, ni mogla ublažiti njegove žalosti. Stvar je bila povsem jasna in Henry je ravnal prav, ko je poljubil svojo zaročenko. Vsa dva vrnili je bil izključen in zato je hotel Francis napeti vse sile, da skrije svojo ljubezen pred Leoncio. Toda na lastni koži se je prepričal, da bi človek nikoli ne smel iskati tolažbe in utehe tam, kjer se je vgnездilo čustvo poštenosti in pravičnosti.

Sicer pa — kdo mu je dal pravico nadejati se? Njegova nesreča in smola je v tem, da je prišel v Srednjo Ameriko prepozno. Imel je prave smole, da je srečal to divno bitje šele takrat, ko je bilo njeno srce že oddano. Ona ljubi pač tistega, ki je prišel pred njim. In ta drugi ni prav nič slabši ali pa morda še bolj kot Francis sam. Pravično srce je Francisu prigrvarjalo, da mora zvesto čuvati prijateljstvo, ki ga je sklenil s Henryjem, s Henryjem Morganom, mladim in energičnim potomcem svojega rodu, z možem v platnenih hlačah in raztrganem slamniku. Da, beseda, dana možu, ki reže neznanecem ušesa, je prepeneča in želvina jajca ter braka po otokih Bullu in Calfu, da najde zaklade starega sira Henryja, mu mora biti sveta! Ljubezen je eno, čast in ponos stare Morganove rodbine pa drugo.

Enrico Solano in njegovi sinovi so snovali na širokem trgu hacienje načrte, in Francis jih je poslušal, pa tudi ne. Tisti hip je vstopil sluga, zašepetal Leoncie nekaj na uho ter jo odpeljal v stran. Tu je prišlo do prizora, ki bi spravil Francisu v smeh in jezo, če bi ga bil videl.

Zakaj tam je pozdravljali Alvarez Torres mlado krasotico v vsem sijaju srednjeveške španske obleke, ki jo je sploh mogoče najti v Srednji Ameriki. Nizko se je klanjal Leoncie in jo z elegantno kretnjo povabil, naj sede na klop. Njen odgovor na pozdrav je bil suhoparen, dasi se je deklici poznalo, da je zelo razvedna, kaj pomeni ta nepričakovani poset. Mislija je, da je Alvarezov prihod v zvezi s Henryjevo usodo. In takoj se je zbudila v njenem ljubečem srcu nada.

— Obravnava je končana, Leoncie — je dejal tiho in nežno, kakor človek, ki govori o pokojniku. — Henry je obojen na smrt. Jutri ob desetih dopoldne bo obešen ... Vse to je žalostno, zelo žalostno. Toda ...

— Ne, nočem ga soditi strogo. Bil je poštenjak od nog do glave. Edina napaka gre na račun njegovega značaja. Bil je preveč razburljiv in rad se je prenamagil. Zato je tudi zašel na kriva pota. Če bi bil takrat trezno mislil, bi gotovo ne umoril Alfara.

— Henry ni umoril mojega strica! — je vzkliknila Leoncie in dvignila ponosno glavo.

— Tudi to prepričanje je vredno sočutja — je dejal Torres s potrjim in mehkim glasom. — Ljudstvo, sodnik in poglavar so žalobno enako prepričani, da je Henry kriv. Smili se mi in priznati moram, da ga je škoda, toda to ni bil cilj mojega prihoda. Prišel sem, da vam ponudim svoje usluge. Rade volje storim vse, kar želite. Moje življenje in čast sta vam na razpolago. Zapovedujte! Vaš suženj sem.

Pokleknil je pred njo na koleno, jo prijel za roko in se pripravil, da ji razodene svojo brezmejno ljubezen. Gotovo bi bil izlil pred njo vse muke ranjenega srca, če bi ne bil zagledal na njenem prstu zaročnega prstana. Povesil je glavo, da skriva poteze na obrazu, ki so jasno govorile, kaj se godi v njegovem srcu.

— Poznal sem vas, Leoncie, ko ste bila še

majhno, ljubko dekletce in že takrat sem vas ljubil. Ne, poslušajte, prosim, kaj vam povem! Moje srce ne more več molčati. Ljubil sem vas vedno. Ko pa ste se vrnili iz samostana kot čudovito lepa in blagorodna gospodična, me je vaša lepota očarala. Bil sem potrpeljiv. Molčal sem. Vendar pa ni bilo težko uganiti, da vas strastno ljubim. Gotovo ste že davno uganili. O, še kot dekletce ste mi bila vse na svetu. Plamen vaše lepote me je omamlil ...

Potoka njegovih srčnih izlivov ni bilo mogoče ustaviti. Vedela je, s kom ima opraviti, in zato ga je potrpeljivo poslušala. Gledala je na njegovo povešeno glavo in nehote ji je prišlo na misel, da je grdo ostrizen. Razmišljala je celo, kje so ga tako neokusno oskubili, v New Yorku ali v San Antoniu.

— Ali veste, kaj ste mi bila ves čas, odkar ste se vrnili iz samostana?

Ni mu odgovorila in tudi roke ni umaknila, dasi jo je stiskal tako, da ji je dragoceni kamen v prstanu opraskal kožo. Zopet ga je nehala poslušati in njene misli so hitele nekam v daljino. Ne, Henry Morgan ni tako frazaril, ko ji je priznal svojo ljubezen. Zakaj so Španci tako govorniki in gostobesedni? Henry je bil čisto drugačen. On je znal malo govoriti in mnogo povedati. Bil je mož dela in nikoli ni mlatil prazne slame, kakor Alvarez. Ko ga je njena lepota očarala in ko je tudi sama začutila, da ga ljubi, jo je molče objel in poljubil. Bil je trdno prepričan, da se ne bo čudila, niti ustrašila. In res se ni ustrašila. Šele po prvem poljubu, ko jo je še vedno strastno objemal, ji je začel govoriti o svoji ljubezni.

Kakšen načrt so si neki izmislili njeni domači in Francis Morgan na trgu pred hacienjo? Njene misli so bile gluhe zanj, ki je klečal pred njo. Hitele so tja, kamor jo je vlekle srce. Francis! Komaj se je premagala, da ni vzdihnila. Sama se ni prav zavedala, kako se je zgodilo, da je ljubila Henryja, obenem pa hrepenela po drugem, s katerim se je šele seznanila. Morda je lahkomišelnica. Ali sta v njenem prekipeljavem srcu oba eno? Ali pa ji je vse eno, koga ljubi? Ne! Ne! Ona ni bila vihrava, niti nezvesta. Kaj se je torej zgodilo? Morda pa njeno ubogo, ljubeče žensko srce zato ni našlo prave poti, ker sta si Francis in Henry tako čudovito podobna? In vendar — zavedala se je, da bi šla za Henryjem na konec sveta; obenem se ji je pa zdelo, da bi šla za Francisom še dlje. Ljubila je Henryja, to bi moglo njeno srce svečano priseči, toda prav tako ali pa še bolj je ljubila tudi Francisu. In sirota ni vedela, da jo tudi Francis ljubi — njen poljub v ječi se ni dal več izbristati. Toda v ljubezni do obeh mladeničev je bila kljub temu nekaka razlika, ki je ni mogla razumeti in ki ji je govorila, da je kot zadnja in edina ženska v rodbini Solano lahkomišelnica.

Torres je krepko stisnil njeno roko in Henryjev zaročni prstan se ji je zajedel v kožo tako, da se je takoj zopet zavedala, kje in s kom ima opraviti. In zopet je zažuborel vlec njegovih srčnih izlivov.

— Bila ste boleestno-sladek trn v mojem srcu, ostroga, ki je globoko ranila moja ljubeča prsa. Sanjal sem o vas ... in za vas. Dal sem vam posebno ime. Vedno sem imel za vas samo eno ime: kraljica mojih sanj. Bodite mi žena, draga Leoncie! Pozabiva tega blaznega yankija, ki je že mrtev! Na rokah vas bom nosil, vse življenje vas bom ljubil. In nikoli ne stopi njegova senca med naju. Ne, kar zanesite se name, spomin nanj vam ne bo grenil življenja. Ljubil vas bom tako, da spomin nanj ne bo mogel raniti vašega srca.

Leoncie je nekaj časa razmišljala, in to je Torresa še bolj raznelo. Cutila je, da mora pridobiti na času, če je bilo sploh še mogoče rešiti Henryja. Mar ji ni Torres sam ponudil pomoči? Kako naj mu odgovori, da ga ne ljubi, da ji je zopr in da bi najraje spodila, če je odvisno od tega koraka Henryjevo življenje?

— Govorite vendar! Moči me zapuščajo. Ta negotovost mi je neznosna! — ji je prigrvarjal Torres z drhtečim glasom.

— Molčite, molčite! — je dejala prijazno. — Kako naj poslušam besede o vaši ljubezni, ko pa oni, ki sam ga ljubila, še živi? (Dalje prihodnjik.)

som, "tvoje življenje lepo in mirno, morebiti tudi srečno."

Antoinetta se mu je prisrčno zahvalila, Rivaillies je pa pritisnil na zvonec in nadaljeval:

"Moja žena je odšla na sprehod. Videla jo boš pri kosilu. Feliksa te bo odvedel v tvojo sobo."

Lakaj je peljal Antoinetto v prijazno sobo, kjer jo je že čakala njena prtljaga. Tukaj se je nekoliko odpočila, saj ni bila malo vznemirjena in v skrbeh zaradi novega življenja. Premisljevala je, kako se bo nekaj vedla gospa Rivailliesova, ki je doslej ni še nikoli videla.

Brez denarja se je Antoinetta zmerom počutila le kot revna sorodnica Rivailliesovih, ki so ga zmerom imeli na pretek. Ta občutek je imela še odtlej, ko je kot deklica odhajala v goste k Armandovim staršem v grad blizu trga, kjer se je rodila, odšla in se poročila. Gospod in gospa Rivailliesova sta grad prodala in kupila posestvo na jugu. Odtlej je le redkokdaj videla Armanda. Zdaj je pa morala živeti v njegovi hiši in bolj ko kdaj poprej je čutila, da je njegova revna sorodnica. Pri kosilu se je pa neprijeten občutek še povečal, ko se je znašla pred Armandovo ženo. Gledala jo je s ponižnim občudovanjem, ki se ni moglo spremeniti v zavist. Gospa Rivailliesova je bila vitka in sveža kakor deklica, imela je lase kakor jantar in velike, lepe oči. Bila je samo leto dni mlajša od Antoinette. A tega ji ne bi nihče prisodil. Nič čudnega ni bilo, da jo je Armand izbral za ženo, čeprav ni bila bogata.

Antoinetta se je vdala v uso do in se sprijaznila s položajem revne sorodnice. Sicer ji pa ni nihče, tudi služinčad ne, pokazal tega. Armand, ki mu je Antoinetta postala tajnica, je imel vanjo veliko zaupanje. Pogosto sta se spominjala otroških let. Armandova žena Gabrijele je bila prijazna ženska. Ni ji bilo za skrb in težave v hiši, navzočnost moževe sorodnice je ni spravljala v slabo voljo, narobe, Antoinetto je imela za svojo rešilno bilko in ji prav hitro in prijateljsko prepustila vso skrb za hišo, prehrano in služinčad. Tako ni bila Antoinetta samo tajnica, temveč tudi hišna gospodinja.

Antoinetta se je udeleževala tudi družabnega življenja Rivailliesovih. Pri popoldanskih in večernih sprejemih, ki so jih prirejali v vili, je bila zmerom zraven in je lahko gledala, kaj se godi okoli nje.

Ko je tako opazovala, niso šle mimo nje različne malenkosti, ki so jo presenetile. Ker je znala kot ženska zelo dobro sklepati, je prišla do marsikakšnih zaključkov. K temu se je pridružilo še zaupanje Gabrijele; ta ji je namreč vse zaupala in se z njo posvetovala glede različnih izgovorov, telefonskih pogovorov in pisem, ki jih je sprejemala. Gabrijele je to prišlo zelo prav, ker je bila površna in nagla in bi se utegnla kdaj zagovoriti.

Antoinetta je zabredla v skušnjave. Gabrijele je varala svojega moža, kolikor ga je mogla, na predznan način. Varala ga je z ljubimci, ki jih je zmerom menjavala; včasih se še ni pozabavala z enim, ko je že iskala drugega. Njena razuzdanost je bila tolikšna, da je bila Antoinetta kar užaljena.

Sprevidela je, da nima prav, če pred Armandom skriva svoje odkritje. Njen sorodnik je prijatelj iz otroških let, dobitnik. Bil je dober in plemenit. In takšnega človeka je varala nesrečna Gabrijele! Zaslužil je drugačno ženo, nepokvarjeno ženo, ki bi mu pomagala pri delu. Antoinetta je mislija na prijetne ure, ko ji je narekoval in se z njo pogovarjal o zgodovinskem delu ... Vsekako ga je morala opozoriti.

In res je to storila, ko Gabrijele ni bilo doma. Za ves dan jo je povabil neki prijatelj. Antoinetta je Armandu povedala celo naslov stanovanja v Pacyu, kjer se je tisti trenutek mudila Gabrijele. Pokazala mu je nekaj pomembnih pisem, ki jih je vzela Gabrijele.

Armand jo je radovedno poslušal. Potlej ji je dejal: "Draga moja Antoinetta, napravila si mi veliko uslugo. Tudi sam sem še nekaj sumil, a si nisem bil na jasnem. Zdaj se

Rdeči čarovnik

Napisal M. B.

Pisarniški sluga tedenskega lista "Miren dom" je pregledoval in zbiral slike za list, strigel je iz neke filmske revije vse slike, ki so mu bile všeč. Na lepem so se vrata hrupno odprla in v uredništvo je stopil brez vsakega pozdrava očito silno bojevit mladenič.

"Ali je gospod ravnatelj tukaj?" je vprašal.

"Ne," je odgovoril sluga, ne da bi dvignil oči od svojega dela.

"In glavni urednik?"

"Tudi ne."

Grobna tišina je sledila tem besedam. Sluga je ves zatopljen motril sliko Glorie Swansonove in godrnjal nad škarjami, ki niso hotele striči. Zato se ni dosti zmenil za prišleka. Ta pa ni bil prav nič v zadregi in je sam poskrbel za to, da je zbudil pozornost. Zgrabil je slugo za roko in ga prav nič nežno stresel.

"Kaj vam ne pride na misel?" je jezen zarenčal sluga. "Poglejte!" Pokazal je na usta Glorie Swansonove, ki jih je s škarjami prestrigel.

"Nikar toliko besed!" je dejal tujec. "Govoril bi rad s kakšnim uslužbencem iz uredništva!" V tem trenutku so se odprla vrata in neko dekle je stopilo v sobo.

"Uredniška tajnica sem," je pojasnila. "Želite, prosim?"

"Rad bi govoril z 'rdečim čarovnikom'."

"Z 'rdečim čarovnikom'? Zakaj?"

"Da bi ga spravil ob veselje še kdaj pisati svoja grafološka mnenja."

Tajnica ga je presenečena gledala:

"Kaj vam je pa storil?"

"Kaj mi je storil? Takoj vam povem. Vi ste v uredništvu in zanesljivo veste, da ta slepar, ki si je nadel ime 'rdeči čarovnik', ureja grafološki kotichek. Zaman se sprašujem, zakaj vse to. Sprašujem se tudi, kaj prav za pravo grafologija ..."

"Grafologija je znanost ..."

"Sleparija je! A zdaj ni pravi trenutek, da bi o tem razpravljala. On torej ureja to rubriko. Ali je vaš ravnatelj takšen norec, da mu to pusti? No, že dobro, to je njegova zasebna stvar. Toda nevesto imam. In to dekle, ki sem jo imel za inteligentno, je bila tako neumna, da je brala neamiselnosti izmišljotne 'rdečega čarovnika', še več, še verjela jim je. In kaj mislite, kaj je lepega dne storila? Poslala mu je moje pismo, da bi iz pisave razbral moje lastnosti. In zdaj pride višek: ta nesramnež si je upal trditi, da sem nasilen, nepreračunljiv in muhast in kot takšen za moža nežnega dekleta, kakor je ona, čisto neprimeren ... Lepo pojasnilo, kaj? Nasilen, muhast in za moža nepriračunljiv! Zame bi bila samo energična ženska. Kajpak me je moje dekle zapustilo. Rekla mi je, da sem ji sicer čisto všeč, ni ji pa po godu, da bi jo vse življenje kritiziral. Trdila je, da ima 'rdeči čarovnik' zmerom v vsem prav."

"Takšno je tudi mnenje vseh naših čitateljev," je smehljaje se odgovorila.

"Že dobro. Prišel sem, da bi mu dokazal, da se samo v enem ni zmotil, namreč, da sem nasilen. Ali nimam prav?"

"Ne," je odgovorila tajnica.

"Rdeči čarovnik je le po svoji vesti in znanju sporočil vaši nevesti, kakšen značaj kaže vaša pisava. Kaj mu boste potlej očitali?"

"Da je uničil moje življenje. Eleno ljubim, toda noče me več videti. Ali si lahko predstavljate, kako sem nesrečen? Odgovorite!"

"Spet bo vse dobro," je dejala

bom ločil in začel novo življenje z žensko, ki me razume ..."

"Armand", je vzkliknila Antoinetta vsa trepetajoča.

"Tri leta se poznam dobro prijateljico", je nadaljeval Rivaillies, "samo eno željo ima, posvetiti se meni in mojemu delu. Kajpak, Antoinetta, tebi bom poiskal dobro službo, prav takšno kakor jo imaš pri meni — in še enkrat ti prisrčna hvala."

Antoinetta je naglo skrila svojo napako in prebledela. Zaso-vražila je Armanda Rivailliesu, svojega dobitnika in v tistem trenutku se ji je zazdelo, da ga je Gabrijele še premalo varala.

dekle nežno in sočutno. "Vaša nevesta je vsekako pametna ženska. Če vas je kdaj ljubila in če ste se vi nasproti njej vedli lepo, se bo zanesljivo vrnila k vam."

"Ne, čutim, da sem jo izgubil za zmerom; zame ni več pomoči ..."

"Pišite ji. Povejte ji, da so vsi ljudje zmotljivi in da tudi 'rdeči čarovnik' ni nezmotljiv. Predlagajte ji, naj vas preizkusi. Ko bo led prebit, bo vse drugo prišlo samo od sebe!"

"Najbrže bo vse zaman. Vendar se bom ravnal po vašem nasvetu. Na svidenje!"

Pobral je klobuk, ki mu je v razburjenosti padel pod stol in stopil k vratom, medtem ko ga je pisarniški sluga divje motril. Za trenutek je neodločno obstal med vrati, potlej se je pa še enkrat obrnil.

"Poslušajte," je dejal dekletu, "tako dobri ste. Vaše besede so mi vile v dušo novo upanje. Ali vas smem čez teden dni spet obiskati? Prišel vam bom povedat, kako sem uspel pri Eleni. Potlej mi boste dalje svetovali ... Ali smem?"

Tajnica se je nasmehnila. Dolgo je gledala v razburjenjavo, ki se ji je še pred nekaj minutami zdel, da je zmožen izvršiti zločin. Njegov prosoji pogled jo je globoko ganil.

"Da," je dejala, "kar pridite. Pa ne sem. Počakajte me na cesti. Vsak večer odhajam iz službe ob sedmih." Potlej se je vrnil v uredništvo.

Ko je tajnica teden dni pozneje odšla iz uredništva, je zagledala blizu hišnih vrat razburjenjavo. Pripovedoval ji je, da je bil ves njegov trud, da bi si pridobil spet naklonjenost Eleni, zaman, in da si je celo že izbrala novega ženina. Zakaj bi še naprej upal? Vsega je bilo konec ... Dolgo sta hodila drug zredom drugega, govorila sta malo in sta se nekam neprijetno počutila. Kljub temu sta se dogovorila, da se bosta spet sestala.

Dva dni nato je spet prišel veliko bolj vaselega obraza s šopkom šmarnic v roki. Zdelo se je, kakor da je čisto drug človek in kadar je omenil 'rdečega čarovnika', ga ni imenoval več podlež ali pa sleparja. Počasi ga je sploh pozabil. Potlej sta se sestala vsak večer in dekletu se je že začelo dozdevati, kaj pomenijo njuni sestanki. Šmarnice, dolgi pomembni pogledi, topli stiski roke — vse to je imelo določen namen in s trepetajočim srcem je dekle pričakovalo novih presenečenj.

"Ali je to res mladenič, ki nas je hotel komaj pred mesecem dni vse pokončati?" si je mislila.

Ljubezen pa povzroči še drugačne izpremembe ... Nekega večera — pomladni veter, poln vonja poljskih cvetic jima je vel v obraz, zrak je bil čist in topel — je mladenič zbral po-

gum. Njena roka je bila njegova; prijel je zanj. "Ali me ljubite?" je vprašal čez nekaj minut.

"Da," je nežno odgovorila. "Ali boš zmerom takšen? Nič več nasilen in muhast, boš priporočila vreden zakon?"

Nežno ji je stisnil roko, grafologija je nesmisel, jalo.

"In 'rdeči čarovnik'?"

"Rdeči čarovnik" je dejal. "Tudi njega ne bom preklinjal, ker sva se spoznali zaradi njega."

"Prav imaš," je dejala. "Ne smevas je jeziti na pa mislim, da se ne bo varjal z grafologijo ..."

"To bi bila sijajna misel, ti prej ali slej bi ga zame kdo ubil ..."

Drugi dan se je tajnica la pri glavnem uredniku "Miri dom". "Gospod urednik," je dejala, "dovolj dolgo sem urejala folski kotichek. Če vam je bom od jutri naprej pisala harska navodila in poznej svete za mlade matere, manj nevarno," je dejala. "in upam, da bom zato kmalu potrebne izku-

Starejši zakonski par si duje manjše mestce z nom, da se v njem nastani je nekam boječa, zato vpra kega gospoda, če je kraj.

"In še kako," odgovoril sem prišel sem, nisem im moči, da bi govoril, skoraj benega lasu nisem imel na niti koraka nisem mogel viti, tako da so me morali sesti."

"To je pa čudovito," je nila dama. "In kako do stanujete tukaj?"

"Tukaj sem se rodil!"

V neko ljubljansko t pride vsak dan neki gospo vzame, ne da bi kaj vpra pulta vžigalico, si prižge c to in spet brez besed od se ponavlja nekaj časa, d trafikantini ni tega do ga vpraša:

"Gospod, to je pa že Saj vas niti ne poznam!"

"Ne poznate me?" vpra spod začuden. "Jaz sem tisti, ki vsako jutro pride kaj in si prižge cigareto!"

All ste že naročili Prosv Mladinski list svojemu prij ali sorodniku v domovino? edini dar trajne vrednosti, za mal denar lahko pošljete em v domovino.

Listen to and Advertise PALANDECH'S YUGOSLAV Folk Songs and Music Tamburitza Orchestra Station WWAE, Every Sunday 536 S. Clark St., Chicago - Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni sum nini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$1.00 eno leto naročnine. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.00 tednik, se članu prišteje k naročnin. Torej sedaj ni vrzoka, red. tednik, še član predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina, gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Če listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je.....
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 4.80
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 3.60
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 2.40
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 1.20
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... nič
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Meni Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov prenosa list Prosveto, ali jim se preneli član od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako ali tako naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu Prosvete in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storite, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnin.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime..... Čl. družine \$..... Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjih članov moje družine:

2)..... Čl. družine \$..... 3)..... Čl. družine \$..... 4)..... Čl. družine \$..... 5)..... Čl. družine \$.....

Mesto..... Država..... Nov naročnik..... Star naročnik.....

Antoinetta

Francoški Frederic Boutel

Deževnega zimskega jutra je Antoinetta prispela v Pariz. Bila je ženska kakšnih dva in tridesetih let, vitka in črnotlasa, skoraj nepomembna v svoji črni obleki. Zalovala je za svojim možem, zasebnim uradnikom, objokovala ga je že od jeseni in toliko bolj, ker je bila v zelo slabih gnotnih razmerah.

Ko je stopila iz Orsayske postaje, je svojo prtljago naložila v taksi in povedala šoferju naslov svojega sorodnika Armanda Rivailliesu v Neuillyu.

Na bulvarju Maillo se je Antoinetta znašla pred vhomom na dvorišču majhne vile, ki se ji je zdela izza drevja dokaj razkošna. Lokaj ji je odprl vrata in jo odvedel v hišo. V knjižnici iz svetle hrastovine ji je stopil nasproti lep svetlolas možki. Bil je njen sorodnik Armand Rivaillies. Poljubil jo je na obe lici in ji po običajni dobrodošlici dejal:

"Kakor sem ti pisal, Antoinetta, bodi tukaj kakor doma. Ne zahvaluj se mi. Mojca edina sorodnica si; pogosto se spominjam najinih otroških let. Sicer pa ne boš prav nič v nadlego,

Prostora imamo dovolj, a ker nimamo otrok, je nekaj sob praznih. Ena oseba več ali manj pri mizi ne igra vloge. Ker ne boš imela vsakdanjih skrbi, se boš lahko naučila stenografijo in se izpopolnila v strojepisju. Potlej ti bom poiskal službo. Če hočeš, te lahko sprejemem v službo tudi sam. Dosti dela imam s svojim posestvom, vrhu tega se pa, kakor veš, pečam z zgodovino, ki mi vzame veliko časa. Narekoval ti bom opazke in pisma za podjetja, ki pri njih so delujem. S svojega tajnico nisem zadovoljen. In tako bo, moja majhna Antoinetta", je končal Rivaillies z nekoliko prisrčnejšim gla-